

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงผลงานค้นคว้าวิจัย และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นดังต่อไปนี้

ความลึกและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการฝึกสอน

สองสี ชูติวงศ์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี²⁰ กล่าวว่า การฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกับการสอนกล่าวคือนักเรียนครูที่ทำการสอนได้ก็ควรจะไปปฏิบัติการสอนได้ก็หาสมควรแต่ในบางครั้งหากวางแผนการฝึกสอนไว้ไม่ดีพอความสำเร็จในการฝึกสอนของนักเรียนครูก็ไม่ว่าจะเป็นกรณีในการคาดคะเนความสำเร็จในการทำการสอนจริง ๆ ต่อไปได้ หากจะจัดโครงการฝึกสอนให้เป็นกรณีวัดความสำเร็จในการปฏิบัติการสอนแล้ว โครงการฝึกสอนควรจะต้องมีคุณภาพอย่างน้อย 4 ประการ คือ

ประการแรก การวางแผนการฝึกสอนจะต้องให้สอดคล้องกับการฝึกหัดครูของประเทศ
ประการที่สอง โครงการฝึกสอนที่จะต้องมีการ เตรียมนักเรียนครูให้พร้อมก่อนออกไปฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ควร เตรียมให้นักเรียนครูได้ทราบปัญหาการเรียน และระบบบริหารของสถานศึกษาที่จะไปฝึกสอนให้ทราบล่วงหน้า ควรฝึกให้นักเรียนครูรู้จักวิธีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล (Case study) การร่วมมือกับสถานศึกษาในการวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน การเตรียมการสอน และ ประการสุดท้ายที่สำคัญที่สุดก็คือ ทักษะที่ดี และ ความพร้อมในการที่จะออกไปปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

²⁰สองสี ชูติวงศ์ และ สวัสดิ์ สุคนธรังษี, "การนิเทศการฝึกสอน", วิทยากร ปีที่ 61 ฉบับที่ 7 (กันยายน, 2505), หน้า 550 - 552.

ประการที่สาม โครงการฝึกสอนที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับการฝึกหัดครูชนบท เพราะครูส่วนใหญ่จะต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ในชนบท การฝึกหัดครูของชาติจึงมุ่งที่จะผลิตครูออกไปทำการสอนและเป็นผู้นำของชนบท ฉะนั้น อาจารย์นิเทศก์ควรเตรียมให้นักเรียนครูได้เข้าใจหลักการฝึกสอนในชนบทว่า เป็นหลักการพัฒนาชนบทนั่นเอง

ประการที่สี่ โครงการฝึกสอนที่จะต้องมีการนิเทศงานที่ดี ในการนิเทศงานนั้น ผู้นิเทศจะต้องวางรายละเอียดในการดำเนินงานไว้อย่างถี่ถ้วนว่าจะดำเนินการอย่างไรบ้าง จะต้องหาทางให้นักเรียนครูทุกคนเห็นขอบบ่งของตนเอง ประการที่สำคัญที่สุดก็คือว่า อาจารย์นิเทศก์จะต้องวางโครงการนิเทศที่ไม่ใช่มีขอบเขตแค่นี้เพียงจะวัดผลให้คะแนนการฝึกสอนเท่านั้น โครงการฝึกสอนควรจะทำให้มีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของนักเรียนครู และความก้าวหน้าทางปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ ด้วย วิธีประเมินผลเมื่อการฝึกสอนใกล้จะสิ้นสุดแล้วแต่อย่างเดียวกันเป็นเสมือนการทำหน้าที่ตำรวจคอยจับผิดนักเรียนครู แล้วก็ให้คะแนนไปตามความผิดน้อยผิดมาก ซึ่งถ้าเป็นคั้งนี้ก็จะไปเกิดผลสะท้อนเสียหายอย่างใหญ่หลวง ทำให้คุณภาพของโครงการฝึกสอนค่อยลงไปมากมาย

พนัส หันนาคินทร²¹ ได้กล่าวถึงลักษณะของโปรแกรมการฝึกสอนที่ดีไว้ว่า ในการจัดโปรแกรมการฝึกสอนผู้จัดควรจะได้ระลึกถึงลักษณะต่อไปนี้ คือ

1. จะต้องวางจุดประสงค์ของการฝึกสอนไว้อย่างแน่ชัด แดงออกโดยชัดเจน มีนโยบายที่แน่นอน ที่จะให้ผู้ร่วมงานทุกคนเข้าใจได้ตรงกันทั้งวิธีการและหลักการ
2. จะต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิเทศการฝึกสอนไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการขัดแย้งและการซ้ำงานโดยใช่เหตุ

²¹พนัส หันนาคินทร, "ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู", วิทยานิพนธ์เพื่อเลื่อนจากตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2511, หน้า 57 - 58.

3. ก่อนจะออกทำการฝึกสอน นิสิตควรจะได้รับ การเตรียมตัวเบื้องต้นที่จะออกไปฝึกสอน ก่อน เช่น รับทราบถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน หลักเกณฑ์ในการให้ คะแนนการสอน เป็นต้น

4. ควรจะมีวิธีทราบว่ นิสิตที่จะส่งออกไปฝึกสอนนั้นมีความพร้อมที่จะออกไปฝึกสอนได้หรือยัง บางทีอาจจะต้องมีการตรวจสอบถึงบุคลิกภาพและสุขภาพะทางอารมณ์ก่อนที่จะออกไปทำการฝึกสอน รวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการด้วย

5. ระยะเวลาสำหรับฝึกสอนควรจะมีนานพอสมควรที่จะช่วยให้ นิสิตเข้าใจวิธีปฏิบัติต่อนักเรียน ทั้งรายตัวและเป็นชั้น วิธีปฏิบัติตัวต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และ ผู้ปกครอง โดยมีเวลา ทำการสอนไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

6. โปรแกรมการฝึกสอน ควรจะมีทางให้ นิสิตได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน โรงเรียนไม่ว่าจะเป็นค่านการสอนหรือไม่ก็ตาม เช่น งานค่านแนะแนว เป็นต้น

7. กฎเกณฑ์และวิธีการ ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมฝึกสอน ควรจะเปิดทางให้ นิสิตได้ ใช้ความคิดริเริ่ม ความอิสระในการคิด และมีความกล้าที่จะลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วย ตัวเอง

นอกจากนี้ พันัส หันนาคินทร²² ยังได้กล่าวถึงลำดับขั้นในการทำการฝึกสอนไว้ว่า การ ให้ นิสิตออกไปทำการสอนโดยทันที ตั้งแต่วันแรกที่ไปยังโรงเรียนที่จะฝึกสอนนั้นเป็นการเสี่ยงต่อ ความผิดพลาดอยู่ไม่น้อย วิธีที่ ใช้ มักจะเป็นการค่อย ๆ ปล่อยให้เป็นอิสระทีละน้อย ๆ เป็นระยะ ๆ ไปคือ

1. การให้การปฐมนิเทศ ในระยะนี้นิสิตจะได้รับ การแนะนำให้รู้จักกับโรงเรียน รู้จักนักเรียน ทั้งโดยการสังเกตหรือการศึกษาจากระเบียบจุกประสงค์ของการสอนวิชาต่าง ๆ ตลอดจนเนื้อหา ของวิชาเหล่านั้น การสังเกตการสอนตามปกติของอาจารย์ประจำชั้นหรือประจำวิชา

²² เรื่องเดียวกัน หน้า 60 - 61 :

2. การสอนในขอบเขตจำกัด หลังจากทีมนิสิตได้คุ้นเคยกับสภาพความเป็นไปภายในโรงเรียน และในห้องเรียนพอควรแล้ว ก็ควรจะให้นิสิตได้ลงมือปฏิบัติงานภายในขอบเขตจำกัด เช่น ช่วยในการตรวจงานของนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล ช่วยจัดหาอุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

3. ทำการสอนอย่างเต็มที่ อาจจะเป็นระยะประมาณ 2 สัปดาห์ที่นิสิตควรจะได้ลงมือสอนอย่างจริงจัง ในระยะนี้นิสิตควรจะได้ทำทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นหรือประจำวิชา แต่ก่อนจะทำการสอนในบทเรียนใดจะต้องเตรียมบทเรียนล่วงหน้า ในระยะนี้เป็นระยะที่อาจารย์นิเทศก์จะต้องทำการนิเทศโดยใกล้ชิด หลังจากนั้นควรจะเป็นการปรึกษาหารือ หรือเป็นการติชมการสอนเท่าที่ได้พบเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ในการสอนและการทำงานขั้นต่อไป

4. การกำหนดงานเพิ่มขึ้น เมื่อนิสิตคุ้นเคยกับการสอนในชั้นของตนที่พอควรแล้ว ก็ควรจะได้ไปดูการสอนของนิสิตอื่นในโรงเรียนเดียวกัน หรือไปดูสภาพการณ์ของโรงเรียนอื่นบ้าง

จะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ของการจัดโครงการฝึกสอนก็คือของการให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงภายใต้การนิเทศของอาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครูและโรงเรียนที่ไปทำการฝึกสอน ดังนั้นในการดำเนินงานโครงการฝึกสอนของแต่ละสถาบันควรจะได้กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ในการฝึกสอนให้แน่นอน เพื่อการปฏิบัติที่ตรงของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอน

วิกกินส์ (Wiggins)²³ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนว่ามีอยู่ 2 ประการคือ

1. เพื่อช่วยให้นิสิตฝึกสอนเกิดทักษะ และเป็นครูที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยครูที่เลี้ยงช่วยเหลือนักเรียนฝึกสอนให้น้อยลง เพื่อที่จะให้นักเรียนฝึกสอนเตรียมพร้อมที่จะรับผิดชอบชั้นเรียนของตน

²³ Sam P. Wiggins, "Why student teaching ?", The student teacher in action (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1957), pp. 4 - 5.

2. เพื่อเป็นการเตรียมครูให้ตระหนักถึงงานสอน และเป็นการสำรวจว่าตนเองต้องการประกอบอาชีพครูหรือไม่ เพื่อที่ว่านักเรียนที่ยังไม่มั่นใจจะเป็นครูก็จะได้พยายามทำให้ดีที่สุด

ปีเรส (Pires)²⁴ ได้เขียนถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนซึ่งเป็นผลมาจากการที่ยูเนสโกได้จัดให้สถาบันฝึกหัดครูภาคพื้นเอเชีย มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ทำการสำรวจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในสถาบันฝึกหัดครูประถมศึกษาในทวีปเอเชีย โดยการส่งแบบสอบถามไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย จำนวน 16 ประเทศ ผลจากการศึกษารั้ครั้งนี้ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนออกเป็น 6 ประการดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของครูฝึกสอนในการที่จะนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งหมดที่เรียนมาปฏิบัติ โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับวิธีสอน
 2. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนมีความเข้าใจที่ลึกและสมบูรณ์เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก
 3. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดกว้างขวาง และมีความคิดริเริ่มในการทำงาน
 4. เพื่อพัฒนาให้นักเรียนฝึกสอนเข้าใจถึงบทบาทที่แท้จริงของครูเมื่อออกไปปฏิบัติงานโดยเรียนรู้จากประสบการณ์การเป็นครูฝึกสอน
 5. เพื่อพัฒนาให้นักเรียนฝึกสอนเข้าใจถึงภาระหน้าที่ของครูที่จะต้องปฏิบัติ โดยให้เขามีโอกาสคุ้นเคยกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
 6. เพื่อพัฒนานักเรียนฝึกสอนในเรื่องทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพ และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และประชาชนในชุมชนได้อย่างดี
- จะเห็นได้ว่าในการดำเนินงานโครงการฝึกสอนนั้น จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน และสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้

²⁴ Edward A. Pries, Student teaching practices in primary teacher training institutions in Asia (Bangkok : UNESCO regional office of education in Asia, 1969), pp. 8 - 9.

การฝึกสอนของนิสิตประสบผลสำเร็จอีกประการหนึ่งก็คือ การนิเทศการสอน และการประเมินผล การฝึกสอน ซึ่งจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบมีหลักเกณฑ์ และยุติธรรมแก่ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
 บิเรช²⁵ ยังได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนและการประเมินผลการฝึกสอนไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะให้ครูซึ่งสอนนักเรียนเหล่านั้นได้ทำหน้าที่นิเทศการสอน เพื่อพิจารณาว่านักเรียนสามารถนำทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนไปปฏิบัติได้หรือไม่ และจะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือได้ถูกต้อง
2. ทางสถาบันต้องเห็นความสำคัญของอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอน เพราะเป็นบุคคลสำคัญที่ให้ความช่วยเหลือแก่นิสิตฝึกสอน ดังนั้นอาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องติดต่อกับทางสถาบันฝึกหัดครูอยู่เสมอ เพื่อทราบความเคลื่อนไหวและทันต่อเหตุการณ์
3. แผนกที่จัดให้ครูทำหน้าที่นิเทศการสอนควรจะมีจำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนน้อย เพื่อที่จะได้มีเวลาพอเพียงในการนิเทศ และให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนฝึกสอน
4. ควรจะขอความร่วมมือจากอาจารย์ในโรงเรียนที่นักเรียนไปทำการสอนให้ช่วยนิเทศการสอน เพราะนักเรียนฝึกสอนจะต้องทำงานภายใต้การบริหารของโรงเรียน
5. การนิเทศการสอนควรทำเป็นรายบุคคล เพราะนักเรียนแต่ละคนต้องการการนิเทศแตกต่างกัน และสามารถมองความต้องการของนักเรียนฝึกสอนแต่ละคนได้
6. การนิเทศการสอนในระยะที่นักเรียนออกทำการสอนใหม่ ๆ นั้น มีความจำเป็นมากกว่าในระยะหลัง
7. เทคนิคและหลักการที่จำเป็นและเป็นประโยชน์สำหรับการฝึกสอนมีดังนี้คือ
 - 7.1 ให้นักเรียนฝึกสอนทำบันทึกการสอนส่งให้ตรวจก่อนทำการสอนทุกครั้ง
 - 7.2 ให้อิสระแก่นักเรียนในการทำบันทึกการสอน แต่จะต้องคอยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม

7.3 ตรวจสอบบันทึกการสอนของนักเรียนฝึกสอน โดยเฉพาะในระยะแรก ๆ

เพราะเป็นระยะที่ต้องการคำแนะนำ

7.4 ช่วยเหลือนักเรียนฝึกสอนให้สามารถสำรวจตนเองได้ว่ามีข้อดี และข้อบกพร่อง
ที่จะต้องแก้ไขอย่างไรบ้าง

7.5 ในการวิจารณ์การทำบันทึกการสอน หรืองานการสอนของอาจารย์ผู้ทำหน้าที่
นิเทศการสอน จะต้องทำเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนฝึกสอน

8. การประเมินผลควรจะกระทำต่อเนื่องเพื่อจะได้รับการปรับปรุงคุณภาพของการสอน ปรับปรุง
นิสัย และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

9. การฝึกสอนเป็นการช่วยให้นักเรียนฝึกสอนได้ปรับปรุงทักษะและความสามารถในการ
สอน มิได้เป็นการทดสอบวัดความสามารถ ดังนั้นในการวัดความสามารถในการสอน จึงควรวัดในตอน
สุดท้ายของการฝึกสอน เพื่อพิจารณาว่าได้มีการปรับปรุงการสอนดีขึ้นหรือไม่

10. ถ้าพิจารณาเห็นว่านักเรียนฝึกสอนมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของ
โรงเรียน และให้ความร่วมมือกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่แล้ว การวัดผลการฝึกสอนก็ต้องคำนึงถึง
สิ่งดังกล่าวด้วย

11. ในการวัดผลการฝึกสอนจะกระทำเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งมิได้ แต่จะต้องพิจารณาจาก
ความคิดเห็นของบุคคลทุก ๆ ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกสอน

12. มีข้อที่น่าสังเกตว่า อาจารย์ผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนบางคนไม่มีทักษะในการนิเทศ
และวัดผลการฝึกสอน ซึ่งมีผลทำให้มาตรฐานการฝึกสอนค่อยลงไป ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์
ผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนจะต้องได้รับการฝึกและอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการสอนและการวัดผล

ในปีการศึกษา 2507 ไพบูลย์ วงศ์ประพันธ์²⁶ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
โครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507" โดยใช้แบบสอบถาม

²⁶ไพบูลย์ วงศ์ประพันธ์, "การศึกษาโครงการฝึกสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของคณะ
ครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2507", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2506, 96 หน้า.

รวบรวมความเห็นจากอาจารย์นิเทศก์ และนิสิตฝึกสอน ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

ก. ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน

นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ เพื่อให้ นิสิตได้มีโอกาสดูงาน และทำแผนการสอนประจำวัน ซึ่งมีนิสิตแสดงความเห็นด้วยสูงสุดถึงร้อยละ 82.22 รองลงมาได้แก่วัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้นิสิตมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลและได้ปรับปรุงการสอนให้เหมาะสม

ข. ด้านคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมการฝึกสอน

นิสิตแสดงความเห็นว่ากิจกรรมการฝึกสอนประมาณสามในสี่ของทั้งหมดเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ข้อที่มีน้ำหนักเฉลี่ยความเห็นสูงได้แก่ การวางแผนการสอนและการตรวจกระดาษสอบ สำหรับอาจารย์นิเทศก์แสดงความเห็นว่ากิจกรรมการฝึกสอนที่มีคุณประโยชน์ได้แก่ การทำแผนที่นิ่งและการร่วมในการประชุมของโรงเรียน

ค. ด้านบรรลุมติวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน

นิสิตฝึกสอนมีความเห็นว่าคนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน โดยเฉพาะในด้านการวางแผนหน่วยงาน หรือทำให้นักการสอนประจำวัน และความปรารถนาที่จะงอกงามทั้งทางวิชาการและทางอาชีพ

สำหรับอาจารย์นิเทศก์ได้แสดงความเห็นว่า นิสิตได้มองเห็นโรงเรียนเป็นส่วนรวม ได้รู้ถึงความรับผิดชอบในอันที่จะดำเนินตามนโยบายของฝ่ายบริหาร สามารถวางแผนหน่วยงาน และทำโน้ตการสอนได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. คณะหรือสถาบันการฝึกหัดครูควรชี้แจงให้ทางโรงเรียนฝึกสอนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน

2. นโยบายการฝึกสอนของคณะ ควรให้สอดคล้องกับนโยบายการรับนิสิตฝึกสอนของโรงเรียน

3. การวางวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน ควรได้รับความร่วมมือของผู้ที่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การฝึกสอน เช่น นิสิตฝึกสอน อาจารย์ช่วยฝึกสอน และอาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครู
4. ก่อนที่จะออกไปฝึกสอนควรให้นิสิตมีโอกาสรู้จักมักคุ้นกับโรงเรียนในฐานะที่จะเป็นครูโดย
 - ก. เปิดโอกาสให้นิสิตได้สังเกตกิจกรรมภายในห้องเรียน
 - ข. ให้ได้มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ครู
5. ในการทำบันทึกการสอนวันหนึ่ง ๆ นิสิตควรจะได้รายงานไว้ควรว່ว่า นิสิตได้รวมกิจกรรมพิเศษอะไรบ้าง เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์ทราบ
6. ในการทำบันทึกการสอน อาจารย์นิเทศก์แต่ละสายวิชาควรจะได้ตกลงกันเป็นที่แน่นอนว่าจะให้นิสิตทำแบบไหน อย่างไร

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์นิเทศก์

เฮนส์ (Haines) ²⁷ ได้จำแนกบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ออกเป็น 3 ประการ คือ

1. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะที่เป็นนักประ^{ทำ}พันธ์ เนื่องจากอาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการติดต่อกะหว่างโรงเรียนฝึกสอนกับสถาบันฝึกหัดครู และบุคคลที่เชื่อมชองกับการฝึกสอนหลายฝ่าย ฉะนั้นจะต้องสร้างความประทับใจที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ กับบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และการดำเนินงานโครงการฝึกสอน นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์จะศึกษาดิสциплиนการ และวิธีทางในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ นิสิตจะไปฝึกสอน เพื่อจะให้นิสิตได้ทราบถึงสภาพท้องถิ่นที่ตนจะต้องไปทำการฝึกสอน
2. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะทำการนิเทศทางวิชาการ อาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลสำคัญในการฝึกสอน ซึ่งจะทำหน้าที่ต่อไปนี้
 - 2.1 ช่วยหาข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนที่จะส่งนิสิตไปฝึกสอน เพื่อให้ทราบสภาพการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร

²⁷ Aleyne Clayton Haines, Guiding the student teaching process in elementary education (Chicago : Rand McNally, 1960), pp. 37 - 52.

- 2.2 ให้ความรู้แก่นิสิตที่จะไปฝึกสอนเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ในการฝึกสอน
 - 2.3 ต้องให้นักเรียนฝึกสอนเข้าใจบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ให้ถูกต้อง
 - 2.4 ควรจัดประชุมนิสิตฝึกสอนโดยอาจจะทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อจะได้ทราบความสนใจและปัญหาต่าง ๆ
 - 2.5 การสัมมนาจะเป็นการทบทวนถึงความรับผิดชอบ ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนและร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ
3. บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในฐานะเป็นผู้ประสานงาน เนื่องจากอาจารย์นิเทศก์จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับอาจารย์ใหญ่ อาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกสอน ฉะนั้นจะต้องมีการประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ ดังนี้
- 3.1 อาจารย์นิเทศก์จะต้องเข้าใจสภาพการฝึกสอน และทำความเข้าใจโครงการฝึกสอนร่วมกันกับนิสิตฝึกสอน
 - 3.2 อาจารย์นิเทศก์กับครูใหญ่ของโรงเรียนฝึกสอนควรให้ความสนใจและทำความเข้าใจในนโยบายของโครงการฝึกสอนร่วมกัน
 - 3.3 ทั้งอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง มีอิทธิพลต่อนักเรียนฝึกสอนโดยตรง เพราะเป็นผู้วางแผนการนิเทศการฝึกสอนให้แก่นิสิต ดังนั้นจึงต้องร่วมกันปรึกษาหารือ และร่วมกันวางแผนกันอย่างสม่ำเสมอ
- ประเทิน มหาจันทร์²⁸ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ไว้ดังนี้
1. เตรียมให้นิสิตฝึกสอนได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนล่วงหน้า
 2. เตรียมให้นิสิตฝึกสอนได้ทราบระบบบริหารของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน
 3. เตรียมฝึกให้นิสิตฝึกสอนมีบุคลิกภาพและสมรรถภาพที่ดีก่อนไปทำการฝึกงาน
 4. วางแผนงานร่วมกับโรงเรียนที่จะไปฝึกสอน

²⁸ประเทิน มหาจันทร์, คู่มือการฝึกสอน (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์และปีที่พิมพ์),

5. ประชุมร่วมกับนิสิตฝึกสอนก่อนการฝึกสอน ระหว่างการฝึกสอนและหลังการฝึกสอน
6. วางแผน งานร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง
7. ควบคุมและนิเทศการฝึกสอน
8. เป็นผู้นำในการวัดผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน
9. รับฟังผลการประเมินผลความก้าวหน้าทางการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนจากอาจารย์

พี่เลี้ยง

10. ให้การแนะนำเป็นพิเศษแก่นิสิตฝึกสอน ในกิจกรรมบางอย่าง เช่น การใช้อุปกรณ์การสอน การจัดห้องเรียน การจัดกิจกรรม นักเรียน การวัดผล การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และการควบคุมชั้น

ในปี พ.ศ. 2507 (ค.ศ.1964) เพตตี้ (Petty)²⁹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยโอเรกอน โดยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรตั้งคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยครูในโรงเรียนฝึกสอน และบุคลากรจากมหาวิทยาลัยเพื่อตรวจสอบถึงจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกสอน ทำการประเมินผลงานโครงการฝึกสอน
2. อาจารย์นิเทศก์ที่มีความสามารถในภาษาต่างประเทศ ควรจะไปทำหน้าที่นิเทศการสอนให้แก่นิสิตฝึกสอนที่ทำการสอนภาษาต่างประเทศ
3. อาจารย์นิเทศก์ควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการสัมมนาแก่นิสิตฝึกสอนที่ตนไปสังเกตการสอนในชั้นตามโรงเรียนต่าง ๆ
4. ควรจะกำหนดไว้ว่า อาจารย์นิเทศก์ควรไปเยี่ยมนิสิตฝึกสอนที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างน้อยที่สุดก็ครั้ง โดยกำหนดไว้ในนโยบายของมหาวิทยาลัย

²⁹ Rodney William Petty, "The role of the university supervisor in the student teacher program at the university of Oregon", Dissertation Abstracts Vol.25, No.10, (April, 1965), pp. 5769 - 5770.

๙ ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 (ค.ศ.1966) คอรัเนตต์ (Cornett) ³⁰ ได้ทำการวิจัย เพื่อศึกษาว่ามีการวิจัยใดบ้างเกี่ยวกับการนิเทศฝึกสอนที่ ทำการวิจัยไว้ก่อน ค.ศ.1950 และศึกษาว่าสภาวะในปัจจุบันเป็นอย่างไร เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอน นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาถึงแนวโน้มของการนิเทศโดยทำนายจากการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาแล้ว จากผลของการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์นิเทศก์ควรจะมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

- 1.1 ควรแนะนำให้อาจารย์ที่เลี้ยงได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิทยาลัยและ นิสิตฝึกสอน
- 1.2 สัมภาษณ์นิสิตฝึกสอนเพื่อทราบประสบการณ์ต่าง ๆ
- 1.3 เป็นสื่อกลางระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับนิสิตฝึกสอน
- 1.4 ช่วยเหลือในการกำหนดงานให้แก่ นิสิตฝึกสอน
- 1.5 เป็นผู้แนะนำในการสัมมนาเกี่ยวกับการฝึกสอน
- 1.6 สร้างขวัญ กำลังใจ และช่วยนิสิตฝึกสอนในการวางแผนการปฏิบัติงานสอนใน ชั้น และงานที่นอกเหนือจากการสอน

2. อาจารย์นิเทศก์ควรมีหน้าที่ต่อไปนี้คือ

- 2.1 ประมุขนิเทศนิสิตฝึกสอน
- 2.1 กระตุ้นให้นิสิตฝึกสอนมีความรับผิดชอบ
- 2.3 ติดตามการวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
- 2.4 เป็นผู้ชักนำให้นิสิตฝึกสอนเข้าสู่วิชาชีพครู
- 2.5 ช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนในการวางแผนเกี่ยวกับชั้นเรียน
- 2.6 เป็นผู้แนะนำในการปรึกษาหารือ เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

³⁰ Joe Delayne Cornett, "A survey of research relation to supervision of student teachers at the secondary level", Dissertation Abstracts Vol.27, No.3 (September, 1966), p. 686-A.

2.7 สังเกตการสอนและวิจารณ์เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

2.8 เป็นผู้นำในการทดลองและวิจัย

3. แม้ว่าจากผลการวิจัยจะแสดงว่าการที่ให้อาจารย์ที่เลี้ยงได้เรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศเป็นสิ่งจำเป็น แต่ก็มีสถาบันเพียงบางแห่งเท่านั้นที่จัดวิชาเกี่ยวกับการนิเทศให้อาจารย์ที่เลี้ยงได้ศึกษา
 4. มีสถาบันบางแห่งเท่านั้นที่เลือกบุคคลที่ทำหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยง โดยอาศัยจากการทดสอบประชาคม
 5. โดยทั่ว ๆ ไปมีข้อสงสัยเกี่ยวกับว่า อาจารย์ที่เลี้ยงไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ของตน
 6. การปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลเป็นเทคนิคที่ได้ผลที่สุดในกรณีนิเทศฝึกสอน
 7. การร่วมวางแผนทำความเข้าใจในบทบาทให้ชัดเจน การปรึกษาและร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับนิสิตฝึกสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด
 8. การติดต่อระหว่างผู้นิเทศการสอนกับนิสิตฝึกสอน พิจารณาได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการวัดและประเมินผล
 9. ถึงแม้ว่าทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก็มีอิทธิพลต่อทัศนคติของนิสิตฝึกสอนในทางที่ดีและไม่ดีก็ตาม แต่มีแนวโน้มว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีอิทธิพลมากกว่าอาจารย์นิเทศ
 10. จากการศึกษาทั้งหมดนี้พบว่า ยังมีอาจารย์นิเทศและอาจารย์ที่เลี้ยงอีกเป็นจำนวนมากที่มีคุณภาพไม่เหมาะสม
- ในปี พ.ศ. 2510 สุมนา ไตลังคะ³¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู โดยส่งแบบสอบถามไปที่แก่อาจารย์ผู้นิเทศ การฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท ในสถาบันฝึกหัดครู สังกัดกองโรงเรียนฝึกหัดครู รวม 26 แห่งเป็นผู้ตอบ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

³¹ สุมนา ไตลังคะ, "การศึกษาปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510, 96 หน้า.

1. อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่เป็นชาย และส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีภายในประเทศ และเคยมีประสบการณ์ด้านการสอนมาแล้ว
2. อาจารย์นิเทศก์ต้องรับผิดชอบงานทุกด้าน ทั้งการนิเทศการฝึกสอน การสอนในสถาบันฝึกหัดครู และการพัฒนาชนบท
3. การบริหารงาน และการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการฝึกหัดครูชนบทนี้ ได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ที่พอสมควร แต่ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน
4. ปัญหาที่อาจารย์นิเทศก์เผชิญคือ การขาดความรู้ทางด้านการพัฒนาชนบท และคนในท้องถิ่นขาดความกระตือรือร้น
5. กิจกรรมทางด้านการพัฒนา เช่น พัฒนาโรงเรียนชนบทในโครงการพัฒนาบ้านพัก นักเรียนฝึกหัดครู ได้รับผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจเป็นส่วนมาก ส่วนการพัฒนาทางด้านการเป็นผู้นำในชนบทไม่ได้รับผลสำเร็จที่เท่าที่ควร

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพของอาจารย์นิเทศก์ไว้ดังนี้

1. ควรลดจำนวนชั่วโมงทางด้านการสอนในสถาบันฝึกหัดครูลง ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์ใช้เวลาส่วนใหญ่ทำหน้าที่ผู้นิเทศการฝึกสอนในชนบทได้เต็มที่
2. ควรจัดให้อาจารย์นิเทศก์ได้มีโอกาสได้รับการอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนผลงานที่ทำไปแล้วหรือความรู้ใหม่ ๆ ทางด้านการพัฒนาชนบท และการนิเทศการฝึกสอนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
3. ควรให้อาจารย์นิเทศก์ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาชนบทเพิ่มเติม ทั้งจากภายในประเทศและนอกประเทศ
4. อาจารย์นิเทศก์ควรมีโอกาสไปศึกษาและดูงานโครงการฝึกหัดครูชนบทในประเทศที่ดำเนินงานด้านนี้และประสบผลสำเร็จมากที่สุด

ในปี พ.ศ. 2512 ละออ การุณยะวณิช³² ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการฝึกสอนของนิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร โดยส่งแบบ

³² ละออ การุณยะวณิช, "สภาพการฝึกสอนของนิสิตสาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร", วิทยานิพนธ์, 2512, 96 หน้า.

สอบถามให้แก่นิสิตฝึกสอนจำนวน 347 คน อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป 18 คน อาจารย์นิเทศก์วิชาเฉพาะ 13 คน ซึ่งทำหน้าที่นิเทศการสอนในปีการศึกษา 2511 สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับค่านิยมอาจารย์นิเทศก์ได้ดังนี้

1. จำนวนชั่วโมงที่อาจารย์นิเทศก์ทำหน้าที่นิเทศการสอนคนละ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์
2. อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปตรวจบันทึกการสอนของนิสิตเป็นประจำตามกำหนดตายตัว คือ ตรวจการสอนของนิสิตทุกคนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รองลงมาคือตรวจทุกคนสองสัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง
3. อาจารย์นิเทศก์วิชาเฉพาะทั้ง 13 คน ตรวจการเรียนการสอนของนิสิตบางคนก่อนที่จะถูกการสอน
4. อาจารย์นิเทศก์ส่วนมากเห็นว่า ควรให้นิสิตส่งเตรียมการสอนสัปดาห์ละครั้ง โดยเตรียมการสอนล่วงหน้า 1 สัปดาห์
5. อาจารย์นิเทศก์เสนอความคิดเห็นว่า

- 5.1 ควรให้มีการหมุนเวียนอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปไปนิเทศ การสอนหลาย ๆ โรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปควรประจำอยู่ที่โรงเรียนตลอดเวลา
- 5.2 ควรจัดสัมมนานิสิตฝึกสอนก่อนทำการฝึกสอนและระหว่างทำการฝึกสอน
- 5.3 ควรดำเนินการประเมินผลให้ต่อเนื่องและร่วมมือกันทุกฝ่าย
- 5.4 อาจารย์นิเทศก์แต่ละโรงเรียนควรมีมาตรฐานความเอาใจใส่ดูแลนิสิตอย่างใกล้ชิดในเรื่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดเหมือนกัน

ในปี พ.ศ. 2514 สุขุมาลัย สุวิวัฒนาพานิช³³ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1 โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนสายสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1 ที่ทำการฝึกสอนในปีการศึกษา 2513 เป็นวิทยาลัยครูที่เปิดสอนระดับ ป.กศ.สูง ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ 20 คน

³³ สุขุมาลัย สุวิวัฒนาพานิช, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514, 158 หน้า.

และนักศึกษาฝึกสอน 180 คน นอกจากนี้ยังได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูอาจารย์ที่เลี้ยงตามโรงเรียนที่
 นักศึกษาจากวิทยาลัยครู 6 แห่งนี้ไปทำการฝึกสอนได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์ที่เลี้ยง ผลการ
 วิจัยสรุปได้ว่า จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอนในด้านการสอน ด้าน
 การวัดผล ด้านการจัดชั้นเรียน และการปกครองชั้นเรียน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเจริญงอกงามทาง
 อาชีพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่าความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และครูอาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่สอ
 คสองกัน แต่ความเห็นของนักศึกษาฝึกสอนค่อนข้างเห็นความสามารถของตนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี
 และจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าสถาบันฝึกหัดครูควรพิจารณาเลือกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็น
 อาจารย์นิเทศก์ และจัดให้ไปนิเทศการสอนของนักศึกษาฝึกสอนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์
 ควรได้มีการวางแผนงานอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน และควรให้ความเป็นกันเองกับนัก
 ศึกษาฝึกสอน

ในปีเดียวกันนี้ คือปี พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) ซีสโบรท์ (Cheesebrough)³⁴
 ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพของอาจารย์นิเทศก์ โดยมีวัตถุประสงค์
 ประสงค์ที่จะหาประสิทธิภาพของอาจารย์นิเทศก์ในการปฏิบัติงานโครงการฝึกสอน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์
 ทำหน้าที่แนะแนวและช่วยเหลือแก่นักเรียนโดยมุ่งที่จะให้เป็นนักการศึกษาที่มีความสามารถ จัดเตรียม
 ข้อมูลให้แก่ผู้บริหารโครงการฝึกสอน และเป็นส่วนประกอบในการฝึกการนิเทศในโครงการฝึกสอน ผล
 การวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์นิเทศก์ได้รับความคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่ให้คำยกย่อง สนับสนุน และกระตุ้นความ
 สนใจ เมื่อได้เสนอการวัดและประเมินผลที่เนื่องมาจากการปฏิบัติงานของนักเรียนฝึกสอน
2. อาจารย์จากวิทยาลัยได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่ใช้กลวิธีในการวัดผลที่จะช่วยให้นักเรียน
 ฝึกสอนสามารถวัดผลได้ด้วยตนเอง

³⁴ Dean Lewis Cheesebrough, "Effective and in effective behaviors of the college supervisor as perceived by elementary student teachers and cooperating teachers", Dissertation Abstracts Vol.32, No.5 (November, 1971), p.2335-A.

3. นักเรียนฝึกสอนมีความต้องการแตกต่างกันในการที่จะทราบกำหนดการ สังเกตการสอนของอาจารย์นิเทศก์
4. นักเรียนฝึกสอนต้องการข้อเสนอแนะจากอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องการปรับปรุงการสอน การควบคุมชั้นเรียน และ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู
5. นักเรียนฝึกสอนบางส่วนตั้งข้อสังเกตว่า การวิจารณ์ลักษณะส่วนตัวบางอย่างจะเป็นสิ่งที่ขวางพัฒนาการด้านวิชาชีพของตน
6. นักเรียนฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่พอใจในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์
7. อาจารย์จากวิทยาลัยได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดี
8. อาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอนคาดหวังว่าอาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้นำหน้าที่ในการพัฒนา และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมในโครงการฝึกสอน
9. นักเรียนฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงควรจะมีการติดต่อและให้ความร่วมมือกันให้มาก
10. นิสิตฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยงคาดหวังว่าอาจารย์นิเทศก์ควรที่จะสังเกตการสอนของนักเรียนฝึกสอนมากพอที่จะนำไปตัดสินในการวัดผลขั้นสุดท้าย

๕ ในระยะเวลาเดียวกัน คือ พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) มอร์แกน (Morgan)³⁵ ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจขอบข่ายและความสอดคล้องในค่านการวัดผลของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง นักเรียน และนิสิตฝึกสอน โดยทำการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในเมืองและในชนบทของ เซนต์หลุยส์ รัฐมิสซูรี ทางตะวันออกเฉียงของเซนต์หลุยส์ และอิลลินอยส์ ผลจากการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

³⁵Larry Joe Morgan, "A comparison of the evaluation given and the letter grade recommended for selected secondary student teachers by their college supervisor, their cooperating teacher, Their pupils and themselves", Dissertation Abstracts Vol.32, No.8 (February, 1972), p. 4471-A.

1. อาจารย์ที่เลี้ยงให้คะแนนแก่นิสิตฝึกสอนสูงกว่าอาจารย์นิเทศก์ นักเรียน หรือนิสิตฝึกสอนเอง
2. อาจารย์นิเทศก์และนักเรียนให้คะแนนการประเมินการสอนของนิสิตฝึกสอนต่ำกว่าอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอน
3. อาจารย์นิเทศก์และนักเรียนจะให้คะแนนการสอนต่ำกว่าอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอน
4. ผู้เข้าร่วมในการวิจัยส่วนใหญ่จะให้คะแนนเป็นศักรักรแก่นิสิตฝึกสอน แตกต่างจากที่นิสิตฝึกสอนได้รับจากใบแจ้งคะแนนที่แท้จริง
5. จากการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า ทางมหาวิทยาลัยควร เลือกระบบการให้คะแนนการฝึกสอนแก่นิสิตโดยใช้ศักรักร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 สาสีทิพย์ ศรีสุทธิ³⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูยะลา โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ที่เลี้ยง จำนวน 110 คน นักเรียนฝึกสอน 110 คน และอาจารย์นิเทศก์ 9 คน ผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์นิเทศก์สรุปได้ดังนี้ คือ

1. อาจารย์นิเทศก์หลายคนไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท และมีงานอื่น ๆ ทำมากนอกเหนือจากการสอนและการนิเทศการสอน การให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักเรียนฝึกสอนในด้านการสอน และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาหมู่บ้าน รวมทั้งการประชุมสัมมนานักเรียนฝึกสอนทำไม่ได้มากเท่าที่ควร
2. อาจารย์นิเทศก์เห็นว่านักเรียนฝึกสอนมีปัญหาในด้านขาดกลวิธีในการสอนที่ดี ไม่ชวนชวชาญในการทำอุปกรณ์การสอน มีความลำบากในการสร้างข้อทดสอบ ขาดเครื่องมือและงบประมาณในการปฏิบัติงานเพื่อการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาหมู่บ้าน
3. อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบทที่อาจารย์นิเทศก์ประสบได้แก่ นักเรียนฝึกสอนสมัครไปสอนในโรงเรียนบางแห่งมากไป บางแห่งน้อยไป ทำให้ยากแก่การคัดเลือก วิทยาลัยไม่

³⁶ สาสีทิพย์ ศรีสุทธิ, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูยะลา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515, 195 หน้า.

เคยจัดการสัมมนาหลังการฝึกสอน และมีจะขาดงบประมาณเพื่อการประชุมสัมมนาครูใหญ่และครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนฝึกสอน

จากการวิจัยครั้งนี้ สาลีทิพย์ ศรีสุทธิ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ดังนี้

1. ทางสถาบันฝึกหัดครูควร เพิ่มอาจารย์นิเทศก์ที่ทำกรนิเทศการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท และคงลดจำนวนชั่วโมงการสอนในวิทยาลัยให้ลดลง
2. ในกรณีที่ต้องเปลี่ยนตัวอาจารย์นิเทศก์ ควรให้อาจารย์นิเทศก์ใหม่ได้ทดลองทำงานควบคู่ไปกับอาจารย์นิเทศก์คนเก่าอย่างน้อย 1 เทอม เพื่อจะได้เกิดประสบการณ์
3. อาจารย์นิเทศก์ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักเรียนฝึกสอนด้านการสอน และการปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น
4. อาจารย์นิเทศก์ควรทำความเข้าใจกับครูพี่เลี้ยงในเรื่องแนวกรนิเทศการสอนให้ตรงกัน เพื่อครูพี่เลี้ยงจะได้เข้าใจและให้คำแนะนำแก่นักเรียนฝึกสอนได้เต็มที่
5. ควรร่วมมือกันจัดการสัมมนาหลังการฝึกสอนทุก ๆ เทอม และควรพิจารณาเชิญบุคคลหรือวิทยากรภายนอกเข้ามาร่วมในการสัมมนา
6. ควรพิจารณาเชิญวิทยากรภายนอกโดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้ามาร่วมในการประชุมนิเทศก่อนออกฝึกสอน โดยให้บรรยายในค่านความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชนในชนบทนั้น ๆ ตลอดจนความต้องการของประชาชนในชนบท

ในปี พ.ศ. 2516 (ค.ศ.1973) สตริงเฟลโลว์ (Stringfellow) ³⁷ ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในการนิเทศการสอนชั้นมัธยมศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยอลาบามา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดทำคู่มือสำหรับอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยอลาบามา และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยอลาบามากับบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในสถาบันฝึกหัดครูอื่น ๆ ที่คัดเลือกมา ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างรายละเอียด

³⁷ Denver Clarence Stringfellow, "The role of the university of Alabama supervisor of secondary student teaching", Dissertation Abstracts Vol, 34, No.10 (April, 1974), p. 7001 - A.

ในการจัดดำเนินงานโครงการฝึกสอนในระดับมัธยมศึกษา โครงการส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันเป็นพื้นฐานอยู่มาก อาจารย์นิเทศก์มีความรับผิดชอบอย่างก็คือการฝึกสอน และการสัมมนาของนิสิตฝึกสอน นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทของอาจารย์นิเทศก์จะเปลี่ยนแปลงไปตามวิธีดำเนินการโครงการฝึกสอน และพบว่ามหาวิทยาลัยยอลามาายังเป็นผู้นำในการใช้ประสบการณ์ในห้องทดลอง เช่น การสอนแบบจุลภาค (micro teaching) และการใช้เทปบันทึกภาพในการสัมมนานิสิตฝึกสอน

ในปีเดียวกันนี้คือปี พ.ศ. 2516 (ค.ศ. 1973) โซเรนเซน (Sorensen)³⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับประสบการณ์ในห้องทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบความคาดหวังในเรื่องบทบาทของอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับประสบการณ์ในห้องทดลอง
2. เพื่อแยกขอบเขตของความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทและความตกลงในบทบาทที่คาดหวังไว้
3. เพื่อทราบถึงระดับการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์ที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติ

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า

1. เครื่องมือที่ใช้ทดลองได้กำหนดแบบฟอร์มไว้เพื่อช่วยให้นักการศึกษาให้คำจำกัดความเกี่ยวกับบทบาท วิเคราะห์และประเมินผลความมีประสิทธิภาพในการนิเทศของตนเอง
2. มีการยอมรับสมมติฐานที่ว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ความคาดหวังและการประเมินผลการปฏิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น
3. ความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทและความตกลงเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังไว้ ถูกแยกออกต่างหากตามเกณฑ์ที่เลือกไว้สำหรับคำจำกัดความการวัดผลแสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทที่สมมติฐานยอมรับ

³⁸ Diane Coralie Soresen, "Relationship between role expectations and performance evaluations of college supervisors of professional laboratory experiences as measured by an original scale", Dissertation Abstracts Vol.34, No.11 (May, 1974), p. 7009-A.

ในปี พ.ศ. 2516 (ค.ศ.1973) วอเตอร์ส (Waters)³⁹ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่นิเทศนิสิตฝึกสอนระดับประถมศึกษาในรัฐจอร์เจีย เพื่อต้องการทราบว่าบทบาทใดบ้างที่เป็นบทบาทตามอุดมคติสำหรับอาจารย์นิเทศก์โดยการให้ครูพี่เลี้ยง นิสิตฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. มีความแตกต่างกันระหว่างบทบาทที่อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติอยู่กับบทบาทตามอุดมคติของอาจารย์นิเทศก์
2. มีความแตกต่างระหว่างปัจจัยมีผลของข้อมูลผู้ตอบที่ปรารถนาบริการจากอาจารย์นิเทศก์มากขึ้นกว่าที่ได้รับอยู่กับกลุ่มนิสิตฝึกสอนที่มีความลึกเห็นไม่พอใจในบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ที่ปฏิบัติอยู่ โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับหน้าที่ด้านการประสานงานการ เป็นที่ปรึกษาและด้านการสอน

✓ แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอน

รองรัตน์ อิศรภักดี⁴⁰ ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพี่เลี้ยงไว้ว่า "ครูพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยให้นักเรียนฝึกสอนมีความคิดริเริ่ม มีอารมณ์มั่นคง มีประสบการณ์ในการสอน และข้อสำคัญที่สุดคือ ประสบความสำเร็จในด้านการสอนอันจะเป็นกำลังใจในการเป็นครูที่ดีต่อไป" และเนื่องจากอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จในการฝึกสอนของนักเรียนฝึกหัดครูทั้งกล่าวแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จะทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์พี่เลี้ยงจะต้องเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนให้แน่ชัด เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง และบังเกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย ประเทิน มหาจันทร์⁴¹ ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยงไว้ดังนี้

1. ให้ความช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนในด้านการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
2. ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำงานประจำบางอย่าง เช่น การทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำตัวนักเรียน

³⁹ Betty Hale Waters, "Role expectations of the college supervisor of elementary student teachers in the state of Georgia", Dissertation Abstracts Vol. 34, No. 8 (February, 1974), pp. 4975 - 4976 - A.

⁴⁰ รองรัตน์ อิศรภักดี, "ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับครูควบคุมการฝึกสอนของนักเรียนฝึกสอน", ฉันทนา ฉบับที่ 38 (มกราคม - กุมภาพันธ์, 2504), หน้า 34.

⁴¹ ประเทิน มหาจันทร์, เรื่องเดิม หน้า 16 - 17.

3. ให้ความรู้ในค่านิยมวิธีสอน การใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ ตลอดจนการวัดผลและอื่น ๆ
4. ให้การแนะนำในด้านการปกครองชั้น การให้รางวัล และการลงโทษ
5. แนะนำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของนิสิตฝึกสอน ให้การยอมรับนับถือ
6. วางแผนการสอนร่วมกับนิสิตฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์
7. มีส่วนร่วมในการวัดผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน
8. ให้ความช่วยเหลือแก่นิสิตฝึกสอนในขณะทำการสอน เช่นช่วยควบคุมชั้น ช่วยนิเทศการสอน
9. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน เช่น การแต่งกาย ตลอดจนการวางตัว

ของนิสิตฝึกสอน

10. ให้ความอบอุ่นทางใจแก่นิสิตฝึกสอน โดยเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด ส่วนด้านการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนจะประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้ได้นั้น นอกจากขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการคือ วิธีดำเนินงานโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ใหญ่ ของโรงเรียนฝึกสอน และอาจารย์พี่เลี้ยงแล้ว บุคคลที่สำคัญที่สุดก็คือตัวนิสิตฝึกสอนเอง ซึ่งจะต้องเข้าใจถึงจุดหมายของการฝึกสอน มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

แบทเชลเดอร์ (Batchelder) ⁴² ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของนิสิตฝึกสอนไว้ 11 ประการดังนี้

1. ต้องมีจินตนาการและความสามารถในการใช้สิ่งที่ตนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์
2. ต้องรู้จักรวบรวมและวางแผนงานต่าง ๆ
3. มีความสามารถในการอธิบายแนวความคิดของตน
4. มีลักษณะเป็นผู้นำ
5. มีวุฒิภาวะ

⁴² Howard T. Batchelder and Maurice McGlasson, Student teaching in secondary schools (New York : McGraw-Hill Company, 1956), pp. 26 - 28.

6. เป็นผู้มองเห็นการณ์ไกล เล็งเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้น และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้
ลุล่วงไปได้

7. มีความเข้าใจนักเรียนของตน

8. สามารถโต้ตอบการกระทำและคำถามต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

9. มีความสามารถในการรูจใจ

10. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

11. มีความสามารถในการตัดสินใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างดีและถูกต้อง

นอกจากนิสิตฝึกสอนจะต้องมีลักษณะที่ีเด่นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว นิสิตฝึกสอนจะต้องเข้าใจ
บทบาทของตน ซึ่ง ประเทิน มหาพันธ์⁴³ ได้กล่าวถึงบทบาทของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. ศึกษาระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติงานของโรงเรียนให้เข้าใจ

2. ศึกษาตัวบุคคลและแหล่งวิชาในโรงเรียนให้เข้าใจ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ห้อง
พยาบาล ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ และห้องสมุด

3. ศึกษางานในหน้าที่ที่ตนจะต้องทำ เช่น การสอนในวิชาที่ตนได้รับมอบหมาย การปฏิบัติ
งานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุด
 เป็นต้น

4. ศึกษาความเป็นไปของเด็กในชั้น ระเบียบข้อบังคับภายในชั้นให้เข้าใจ

5. ศึกษาเนื้อหาของวิชาที่ตนจะต้องสอนให้เข้าใจต้องแท้

6. เตรียมบันทึกการสอน อุปกรณ์การสอนให้พร้อมก่อนสอน

7. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์ที่เลี้ยง และอาจารย์คนอื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่าย
ต่าง ๆ แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดโรงเรียน

8. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารของนักเรียน

⁴³ ประเทิน มหาพันธ์, เรื่องเดิม หน้า 18 - 19.

9. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการควบคุมความประพฤตินักเรียน
10. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมบางอย่าง เช่น การทำป้ายประกาศ การพำนักเรียนนอกสถานนอกสถานที่
11. เข้าประชุมร่วมกับอาจารย์ของโรงเรียนในบางโอกาส
12. ให้การแนะแนวแก่นักเรียนที่มีปัญหาเมื่อถึงโอกาสอันควร
13. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

เนื่องจากนิสิตฝึกสอนจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย คือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และ ผู้บริหารของโรงเรียนฝึกสอน ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงต้องรู้จักปฏิบัติตน และสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้ ไมเคิลลิสและกริม⁴⁴ ได้กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติตนของนิสิตฝึกสอนต่อบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการฝึกสอนไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นิสิตฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ X

นิสิตฝึกสอนควรมีข้อปฏิบัติต่ออาจารย์นิเทศก์ดังต่อไปนี้ คือ

1. นิสิตฝึกสอนจะต้องระลึกเสมอว่า อาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลที่ช่วยเหลือให้ตนเป็นครูที่มีความสามารถ
2. นิสิตฝึกสอนต้องพบกับอาจารย์นิเทศก์ เพื่อวางแผนงาน ขอคำปรึกษาหารือเกี่ยวกับตำราหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสอน ก่อนทำการสอนในชั้นเรียน
3. ในขณะที่นิสิตกำลังทำการสอน ควรสนใจเฉพาะนักเรียน ไม่ควรกังวลกับอาจารย์นิเทศก์ที่กำลังสังเกตการสอน
4. ควรจะมีเวลาได้ประชุมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์ เพื่อร่วมอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสอน

5. ยอมรับคำติชมของอาจารย์นิเทศก์ และพยายามปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

* นิสิตฝึกสอนและอาจารย์พี่เลี้ยง

ในฐานะที่นิสิตฝึกสอนต้องปฏิบัติงานร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงควรปฏิบัติตามคำแนะนำต่อไปนี้ คือ

1. นิสิตฝึกสอนต้องระลึกอยู่เสมอว่า อาจารย์พี่เลี้ยง เป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมชั้น และรับผิดชอบนักเรียนในชั้น
2. นิสิตฝึกสอนและอาจารย์พี่เลี้ยงควรให้ความเคารพในสิทธิและตำแหน่งหน้าที่ของกันและกัน และควรใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตที่ตนเองมีอยู่
3. นิสิตฝึกสอน ต้องรับทราบว่าตนได้รับมอบหมายจากอาจารย์พี่เลี้ยงให้ทำอะไร และควรยอมรับคำแนะนำของอาจารย์พี่เลี้ยงในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสอน และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วยความเต็มใจ
4. นิสิตฝึกสอนควรประชุมปรึกษากับอาจารย์พี่เลี้ยงอยู่เสมอ ดังนั้นจึงควรจัดการรายงานผลการประชุมให้แน่นอน และนอกจากนี้นิสิตฝึกสอนจะต้องนำบันทึกการสอนให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจตามเวลาที่กำหนดไว้
5. ถ้ามีปัญหาในคำวินิจฉัยที่ตามเกิดขึ้น ในชั้นแรกนิสิตฝึกสอนควรขอคำปรึกษาจากอาจารย์พี่เลี้ยงก่อน ถ้าผลยังไม่เป็นที่พอใจจึงควรขอแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์

คำแนะนำจากฝ่ายบริหาร ของโรงเรียน

เนื่องจากระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางไว้สำหรับนิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่มาจากกรรมการบริหารของโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงควรเอาใจใส่และปฏิบัติดังนี้

1. นิสิตฝึกสอนควรทำความเข้าใจกับโครงการทั้งหมดของโรงเรียน เช่น เกี่ยวกับชุมนุมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนโยบายของโรงเรียน
2. นิสิตฝึกสอนจะต้องศึกษาสภาพสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ศึกษาอาชีพและสภาพครอบครัวของนักเรียน และนำมาอภิปรายกับอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อช่วยให้อาจารย์พี่เลี้ยงสอนประสบผลสำเร็จ

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตน การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การฝึกสอนประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดังนั้นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนจึงควรให้ความร่วมมือและแจ้งให้นิสิตฝึกสอนได้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะต้องไปเกี่ยวข้องด้วย

ในปี พ.ศ.2505 วริยะ เวชวิธี⁴⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ข้อคิดเห็นของอาจารย์ช่วยฝึกสอนของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2505" โดยการส่งแบบสอบถามไปให้อาจารย์ช่วยฝึกสอนของนิสิตคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2505 เป็นผู้ตอบ ข้อค้นพบในการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. ด้านการจัดดูแลห้อง นิสิตฝึกสอนเอาใจใส่ในเรื่องสุขุมประจำชั้น สุขุมเรียกชื่อ และทำการเก็บและแจกสมุดทำงานนักเรียนได้อย่างมีระเบียบรวดเร็ว จัดอยู่ในระดับที่อันดับ 1 ส่วนความเอาใจใส่ในความชำรุดทรุดโทรมของเครื่องมือ เครื่องใช้นั้นจัดอยู่ในระดับอ่อน
2. ด้านการสอน มีความสม่ำเสมอในการเตรียมการสอนอยู่ในระดับที่อันดับ 1 และความชัดเจนในเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับที่อันดับที่ 2
3. ด้านบุคลิกภาพ มีปฏิภาณ ความร่าเริง การทำงานอย่างมีชีวิตจิตใจ ภาษาและถ้อยคำถูกต้องตามวัฒนธรรม จัดอยู่ในระดับที่อันดับ 1
4. ด้านลักษณะภายนอกของนิสิต นิสิตแต่งกายสะอาดและรักษาลักษณะภายนอกให้น่าดูอยู่เสมอ จัดอยู่ในระดับดีมากอันดับ 1 อันดับสุดท้ายเกี่ยวกับการแต่งกายที่แสดงถึงรสนิยมอยู่ในอันดับที่
5. ด้านสังคมของนิสิตฝึกสอน นิสิตฝึกสอนมีความอ่อนโยนสุภาพเรียบร้อยอยู่ในระดับที่เป็นอันดับ 1 การเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป ความเห็นใจและช่วยเหลือบุคคลอื่นอยู่ในระดับที่เป็นอันดับ 2 ส่วนความสามารถของนิสิตฝึกสอนในการมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนและของคนอื่น ๆ อยู่ในระดับที่เป็นอันดับสุดท้าย

⁴⁵วริยะ เวชวิธี, "ข้อคิดเห็นของอาจารย์ช่วยฝึกสอนเกี่ยวกับแก่การฝึกสอนของนิสิตคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2505", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505, 103 หน้า.

6. คำนอนามัย นิสิตฝึกสอนมีร่างกายแข็งแรงเป็นอันดับ 1 ความกังวลขั้นมูลในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่ในระดับที่เป็นอันดับ 2 ส่วนความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีและอารมณ์ไม่หวั่นไหวง่ายอยู่ในอันดับสุดท้าย

7. คำนการชวนชวนหาความรู้ ความเชื่อมั่นว่าอาชีพครูเหมาะสมสำหรับตนจัดอยู่ในระดับที่มากอันดับ 1 ความสนใจในงานของตนและผู้อื่นและการปฏิบัติงานขยันขันแข็งอยู่ในระดับที่เป็นอันดับ 2 ส่วนอันดับสุดท้ายคือ นิสิตพยายามปรับปรุงวิธีการสอนและการทำงาน การชวนชวนหาความรู้และการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แต่จัดอยู่ในระดับที่เช่นกัน

8. คำนวินัยและการปกครองชั้น นิสิตแสดงความเมตตาต่อเด็กจัดอยู่ในระดับที่มากเป็นอันดับ 1 การให้ความยุติธรรมต่อเด็ก การทำหน้าที่ให้เป็นที่ไว้วางใจ และเป็นที่ยกย่องของนักเรียนอยู่ในระดับที่รองลงมา

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ขอ เสนอแนะไว้ดังนี้

1. คณะครูศาสตร์ควร ส่งนิสิตไปฝึกสอนในเทอมสองของปีการศึกษา เพราะในเทอมต้นอาจารย์ช่วยฝึกสอนยังไม่รู้จักคุ้นเคยกับนักเรียนในชั้นใหม่ั้นเพียงพอ จึงไม่สามารถช่วยเหลือนิสิตได้เต็มที่
2. คณะครูศาสตร์ควรตกลงกับอาจารย์ช่วยฝึกสอนในเรื่องการให้ความช่วยเหลือนิสิตฝึกสอน
3. ควรอบรมหรือแนะนำนิสิตฝึกสอนให้รู้จักรักษามนุษย์สัมพันธ์กับอาจารย์ช่วยฝึกสอน และครูคนอื่นให้มาก
4. คณะครูศาสตร์ควรพิจารณาเลือกอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีประสบการณ์ทั้งการสอนและทั้งการช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนมาแล้วอย่างเพียงพอ
5. ควรมีการนิเทศนิสิตฝึกสอนให้มากขึ้นโดยมีอาจารย์นิเทศก์ไปเยี่ยมบ่อยขึ้น และควรมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ช่วยฝึกสอนเพื่อจะได้ดูแลช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนอย่างเต็มที่
6. ควรเพิ่มอาจารย์นิเทศก์การฝึกสอนในสาขาต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่ออาจารย์จะได้มีเวลานิเทศและให้คำปรึกษาแก่นิสิตฝึกสอน และอาจารย์ช่วยฝึกสอนได้เต็มที่

ต่อมาในปีการศึกษา 2506 วิฑูรย์ บุญวานิช⁴⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2506" โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ช่วยฝึกสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ที่คณะครุศาสตร์จัดส่งนิสิตออกไปฝึกสอน ผลของการวิจัยพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

ก. เกี่ยวกับความสามารถในด้านการสอน นิสิตฝึกสอนส่วนใหญ่ยังบกพร่องในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความสามารถในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจง่ายและรวดเร็ว (2) การรู้จักใช้คำถามของนักเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน และ (3) การเลือกและดัดแปลงวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม

ข. เกี่ยวกับการจัดห้องเรียน ระเบียบวินัยและการปกครองชั้นนิตินิสิตยังบกพร่องในเรื่องต่อไปนี้ (1) การจัดห้องให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน (2) การเอาใจใส่ตกแต่งห้องเรียนให้น่าดูสวยงาม และถูกสุขลักษณะ และ (3) การเอาใจใส่ดูแลความประพฤติมารยาทและการแต่งกายของนักเรียน

ค. สำหรับความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพที่แสดงออก ตลอดจนเรื่องนิตินิสิตฝึกสอนบกพร่องในเรื่องต่อไปนี้ (1) การยอมรับคำวิจารณ์ต่าง ๆ (2) การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (3) ความสามารถในการทำงานเป็นหมู่เป็นพวก และ (4) ความสนใจในบุคคลทั่วไป

ง. ความเชื่อมั่นในอาชีพ นิสิตเชื่อมั่นว่า อาชีพครูเหมาะสมสำหรับตน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. คณะครุศาสตร์ควรหาวิธีปลูกฝังทัศนคติที่ดียิ่งขึ้นต่ออาชีพครูให้กับนิสิตครุศาสตร์ทุกคน เพื่อให้นิสิตจะมีความเชื่อมั่นว่าอาชีพครู เหมาะสมสำหรับตน

2. คณะครุศาสตร์ควรจัดการอบรมให้นิสิตฝึกสอนทราบถึงวิธีการสอน การทำงาน ปกครองชั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการวางตัวให้เหมาะสมกับที่เป็นครู

⁴⁶วิฑูรย์ บุญวานิช, "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2506", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506, 95 หน้า.

3. คณะครูศาสตร์ควรชี้แจงความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของโรงเรียนฝึกสอน ให้นักนิสิตทราบล่วงหน้าก่อนจัดส่งนิติตออกไปฝึกสอน

4. ควรอบรมหรือแนะนำให้นักนิสิตฝึกสอนรู้จักรักษามนุษยสัมพันธ์กับอาจารย์ช่วยฝึกสอนหรืออาจารย์ทั่ว ๆ ไปในโรงเรียนฝึกสอนให้มาก ตลอดจนอบรมให้นักนิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ

5. คณะครูศาสตร์ควรจัดส่งนิติตออกไปฝึกสอนตามโรงเรียนฝึกสอนให้เหมาะสมกว่าเดิมทั้งในจำนวนนิติต และค่านายวิชาเพื่อการฝึกสอนจะมีประสิทธิภาพดีขึ้น

ในปี พ.ศ. 2506 จิตสมร ชุ่มอินทรจักร⁴⁷ ได้ทำการวิจัยเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนคณะครูศาสตร์ และอาจารย์ช่วยฝึกสอนว่ามีปัญหาอะไรบ้างในขณะฝึกสอน อาจารย์ช่วยฝึกสอนได้มองเห็นอะไรที่เป็นข้อบกพร่องของนิติตและในการปรับปรุงคุณภาพของการฝึกสอนของนิติตได้คี่ขึ้นนั้น อาจารย์ช่วยฝึกสอนจะกระทำอะไรเป็นสิ่งแรก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอให้อาจารย์ช่วยฝึกสอน 130 คน และนิสิตฝึกสอนคณะครูศาสตร์ 157 คน บันทึกปัญหาคนละสามข้อลงในแบบฟอร์มที่จัดไว้ และอธิบายลักษณะปัญหานั้น ๆ ด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. ในขณะทำการฝึกสอนนิติตประสบปัญหาในด้านการเตรียมการสอน วิธีสอน และการจัดหาอุปกรณ์การสอน ด้านการปกครองชั้นเรียน ด้านนักเรียน และด้านบุคลิกภาพของนิติตเอง
2. สิ่งที่อาจารย์ช่วยฝึกสอนเห็นว่าเป็นข้อบกพร่องของนิติตฝึกสอน คือ การสอน การปกครองชั้นเรียน และบุคลิกภาพของนิติต
3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพของนิติตฝึกสอนซึ่งอาจารย์ช่วยฝึกสอนส่วนมากแนะนำมาคือ

3.1 ให้นักนิสิตเตรียมและวางแผนงานที่จะสอนล่วงหน้าอย่างถี่ทุกครั้ง

3.2 ให้นักนิสิตสนใจและเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียน

⁴⁷จิตสมร ชุ่มอินทรจักร, "ปัญหาและความยุ่งยากที่นิสิตฝึกสอนประสบในการฝึกสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2506", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506, 85 หน้า.

3.3 ให้มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครูประจำวิชา ครูประจำชั้นและนิสิตฝึกสอน เพื่อสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวแก่การเรียนและการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ให้นิสิตฝึกหัดการพูดและการใช้เสียงก่อนออกฝึกสอน

4. ปัญหาที่ยังไม่ได้แก้ไข คือ การเตรียมการสอน วิธีสอน การปกครองชั้นเรียน และปัญหาเกี่ยวกับตัวนิสิตเอง คือ นิสิตทำบันทึกการสอนไม่ดี และนิสิตไม่สามารถทำให้เด็กในชั้นอยู่ในระเบียบอันดี

ในปี พ.ศ. 2508 นารา สุภรัตน์⁴⁸ ได้ทำการวิจัยเพื่อค้นหาและวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์ช่วยฝึกสอนเกี่ยวกับการฝึกสอนของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508 โดยส่งแบบสอบถามให้แก่อาจารย์ช่วยฝึกสอนในโรงเรียนที่รับนิสิตคณะครุศาสตร์ ผลการวิจัยครั้งนี้พอจะสรุปข้อคิดเห็นของอาจารย์ช่วยฝึกสอนเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนในค่านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับการจัดและดูแลห้องเรียนจัดอยู่ในระดับดีพอใช้ทุกข้อ และเห็นว่านิสิตมีความสามารถน้อยที่สุดในการจัดห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
2. เกี่ยวกับวินัยและการปกครองชั้น อาจารย์ช่วยฝึกสอนเห็นว่านิสิตมีความสามารถน้อยที่สุดในเรื่องการจัดและจัดระเบียบของชั้นขณะที่กำลังเรียน และอ่อนในเรื่องการเอาใจใส่การแต่งกายของเด็ก

3. เกี่ยวกับการสอนและการปฏิบัติงานของนิสิต น้าหนักเฉลี่ยที่ต่ำสุดของความเห็นของอาจารย์ช่วยฝึกสอนได้แก่ นิสิตมีเทคนิคในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว

4. เกี่ยวกับบุคลิกภาพ สังคม และอนามัยของนิสิต ความคิดเห็นส่วนใหญ่จัดอยู่ในระดับดีมากจากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ นารา สุภรัตน์ มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. คณะควรจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการปกครองชั้นให้แก่นิสิตที่จะออกไปฝึกสอนให้มากขึ้น
2. คณะควรให้นิสิตเข้าใจในนโยบายของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึกสอน

⁴⁸นารา สุภรัตน์, "ทัศนคติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อนิสิตที่ทำการฝึกสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508, 65 หน้า.

3. คณะควรจัดให้มีการนิเทศการฝึกสอนให้มากขึ้น โดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับอาจารย์ช่วยฝึกสอน

4. คณะควรเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศให้มากขึ้น

5. คณะควรตกลงกับอาจารย์ช่วยฝึกสอนเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือนิสิตฝึกสอน

ในปีเดียวกันนี้คือ พ.ศ.2508 ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา⁴⁹ ได้ทำการวิจัยเพื่อต้องการสำรวจว่าอาจารย์ช่วยฝึกสอนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของคนที่มีการฝึกสอนเพียงไร และต้องการทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาจารย์ช่วยฝึกสอน และบริการและความช่วยเหลือที่อาจารย์ช่วยฝึกสอนต้องการจะได้รับจากสถาบันฝึกหัดครู โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ช่วยฝึกสอน 108 คน และนักเรียนและนิสิตฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ 140 คน ผลของการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ช่วยฝึกสอนมีความเข้าใจในโครงการฝึกสอนเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่อาจารย์ช่วยฝึกสอนคิดว่าเขาควรให้คำแนะนำและความช่วยเหลือนักเรียนหรือนิสิตฝึกสอนในค้ำนต่าง ๆ ในระดับค่อนข้างมาก

2. ในค้ำนการปฏิบัติของอาจารย์ช่วยฝึกสอนนั้น ปรากฏตามรายงานของนักเรียนและนิสิตฝึกสอนว่า อาจารย์ช่วยฝึกสอนทำในระดับปานกลางบ้าง ในระดับน้อยบ้าง บทบาทตามความคิดเห็นและบทบาทที่ปฏิบัติจริง ๆ ของอาจารย์ช่วยฝึกสอน จึงไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนใหญ่

3. ในค้ำนปัญหาและอุปสรรคนั้น อาจารย์ช่วยฝึกสอนส่วนใหญ่รายงานว่าไม่ประสบปัญหาใด แต่อาจารย์ช่วยฝึกสอนต้องการ (1) ประสานงานกับอาจารย์นิเทศ (2) ได้รับความทางโสทัดศศึกษา และ (3) ใ้ค้อุปกรณ์การสอนจากนักเรียนและนิสิตฝึกสอนและจากสถาบันฝึกหัดครู

⁴⁹ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา, "บทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508, 193 หน้า.

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สถาบันฝึกหัดครูควรรหาทางที่จะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนฝึกสอน พิจารณาเลือก
 ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นอาจารย์ช่วยฝึกสอน และยินดีที่จะทำงานร่วมกับนักเรียนหรือนิสิตฝึกสอน
 และควรจะได้อธิบายชี้แจงให้อาจารย์ช่วยฝึกสอนเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของเขา
2. โรงเรียนฝึกสอนควรมองเห็นความสำคัญในการฝึกสอนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
 โดยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้อาจารย์ช่วยฝึกสอนได้ทำงานค้ำนื้ออย่างเต็มที่
3. อาจารย์ช่วยฝึกสอนควรมองเห็นความสำคัญของคนที่มีการฝึกสอน และควรศึกษาปรับปรุง
 ตนเองทั้งในด้านการทำงานร่วมกับนักเรียนหรือนิสิตฝึกสอน
4. นักเรียนหรือนิสิตฝึกสอนควรมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานและพยายามแสวงหาประสบการณ์
 ให้ได้มากที่สุด

ในปี พ.ศ. 2508 พุจิตต์ สัตย์สงวน⁵⁰ ได้ทำการวิจัยเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของ
 นิสิตเกี่ยวกับโครงการฝึกสอน โรงเรียนฝึกสอน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการฝึกสอนทั่ว ๆ ไป
 โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้แก่ นิสิตฝึกสอน ปีการศึกษา 2508 จำนวน 170 คน ผลของการวิจัยพอจะ
 สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฝึกสอนที่มีจำนวนนิสิตฝึกสอนเห็นด้วยสูงสุดคือ คณะและ
 โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันก่อนส่งนิสิตไปฝึกสอน
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกสอนที่ นิสิตฝึกสอนเห็นด้วยสูงสุดคือ นักเรียนให้ความ
 ร่วมมือกับนิสิตเป็นอย่างดี และที่ นิสิตไม่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนไม่คุ้นต่อการสอนที่ใช้อุปกรณ์
 เพราะเห็นเป็นเรื่องขบขัน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนิสิต ข้อที่ นิสิตฝึกสอนเห็นด้วยสูงสุด ได้แก่ นิสิตรู้สึกว่าการสอน
 ไม่ดีเท่าที่ควร

⁵⁰พุจิตต์ สัตย์สงวน, "การสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์
 กับการฝึกสอน ปีการศึกษา 2508", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2508, 62 หน้า.

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ผู้สอนวิธีสอน ควรตกลงแนวความคิดเห็นให้ตรงกันก่อนออก

นิเทศ

2. อาจารย์นิเทศก์ควรมีเวลาให้นิสิตได้ปรึกษาอย่างเพียงพอ

3. คณะควรชี้แจงให้ทางโรงเรียนฝึกสอนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกสอนของคณะ

ในปี พ.ศ.2508 (ค.ศ.1965) คิมเบล (Kimmel)⁵¹ ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิสัยของนักศึกษาฝึกสอน และความสำเร็จในการฝึกสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนิสิตฝึกสอน จำนวน 198 คน ของวิทยาลัยเทคนิค โดยส่งแบบสอบถามประเมินผลสองแบบแรก ให้นิสิตฝึกสอนเป็นผู้ตอบ ส่วนแบบที่สามให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้ตอบ ผลของการวิจัยครั้งนี้พอจะสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์พี่เลี้ยงให้คะแนนแก่นิสิตฝึกสอนสูงกว่าคะแนนของอาจารย์นิเทศก์

2. อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านิสิตฝึกสอนอ่อนในด้านการพูด เนื้อหาวิชาการ และ ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการฝึกสอน

3. จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบค่านิยมคุณภาพของนิสิตฝึกสอนมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จในการฝึกสอน ผลจากการเรียนก่อนการฝึกสอน สามารถนำมาเป็นสิ่งคาคะเนผลสำเร็จในการฝึกสอนได้

4. อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในลักษณะนิสัยของนิสิตฝึกสอน และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าความรู้ในวิชาการที่สอนมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการฝึกสอนอีกด้วย

⁵¹ Panze Butler Kimmel, "Characteristics of student teachers as correlates of success in student teaching", Dissertation Abstracts Vol.25, No.10 (April, 1965), pp. 5765 - 5766.

ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 (ค.ศ.1968) ซัจโควสกี (Czajkowski) ⁵² ได้ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจในการสอนและประสิทธิภาพของบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน โดยทำการทดสอบกับนิสิตหญิงจำนวน 124 คน ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน และให้อาจารย์ที่เลี้ยง เป็นผู้จัดอันดับการกระทำของนิสิตฝึกสอนตามแบบฟอร์มที่แจกไปให้ ผลของการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ระดับความมั่นใจของนิสิตก่อนการฝึกสอนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของนิสิตในขณะที่ทำการฝึกสอน ซึ่งเป็นผลจากการจัดอันดับของอาจารย์ที่เลี้ยง
2. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจในการสอนและท่าทีต่อนักเรียน
3. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจในการสอนและคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากมหาวิทยาลัย
4. ความมั่นใจในการสอนของนิสิตก่อนทำการฝึกสอนแตกต่างจากเมื่อทำการฝึกสอนสิ้นสุดแล้ว โดยเฉลี่ยความมั่นใจในการสอนจะเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ.2513 สัจจิตต์ หนูหนัก⁵³ ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของครูที่เลี้ยงที่มีต่อนักเรียนฝึกสอน และมีปัญหาที่ครูที่เลี้ยงและนักเรียนฝึกสอนต้องประสบในการดำเนินการสอน และการพัฒนาท้องถิ่นในโครงการฝึกหัดครูชนบท โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูที่เลี้ยง 113 คน และนักเรียนฝึกสอน 420 คน ผลของการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า

1. ครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 31.68 มาทำงานในโครงการนี้ 1 - 5 ปี ประสบการณ์ในการสอนน้อย จึงยังไม่เข้าใจความมุ่งหมายและวิธีดำเนินงานของโครงการและไม่ทราบหน้าที่และความรับผิดชอบของตนดีพอ

⁵²Theodore Joseph Czajkowski, "The relationship of confidence in teaching to selected personal characteristics and performance of student teachers", Dissertation Abstracts Vol.30, No.1 (July, 1969), pp. 185 - 186 - A.

⁵³สัจจิตต์ หนูหนัก, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนคร และธนบุรี", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513, 108 หน้า.

2. ครูพี่เลี้ยงประมาณร้อยละ 53.82 สอนประมาณ 25 ชั่วโมงใน 1 สัปดาห์ จึงมีเวลาแนะนำช่วยเหลือนักเรียนฝึกสอนน้อย

3. ครูพี่เลี้ยงต้องการความช่วยเหลือจากสถาบันฝึกหัดครู ในด้านอุปกรณ์การสอน การค้นคว้าจากห้องสมุด และความร่วมมือจากอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้น

4. นักเรียนฝึกสอนมีปัญหาในค่านิยมสอน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่แสดงความคิดเห็น ไม่สามารถในการผลิตอุปกรณ์การสอน

5. ในด้านการพัฒนาชุมชน นักเรียนฝึกสอนมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานทั้งในค่านิยมการ คำนึงบุคคลและวัสดุอุปกรณ์

6. โรงเรียนฝึกสอนส่วนมากอยู่ในบริเวณที่ยากต่อการพัฒนา และประชาชนยังไม่เข้าใจความมุ่งหมายและวิธีดำเนินงานของโครงการ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีว่า

1. สถาบันฝึกหัดครูควรชี้แจงแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้เข้าใจความมุ่งหมาย วิธีดำเนินงาน หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย

2. นักเรียนฝึกสอนควรไ้ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นก่อนออกทำการฝึกสอน

3. เพื่อให้โครงการนี้รัดกุมยิ่งขึ้น ควรมีการวัดผลโครงการตามระยะเวลาอันสมควร

ต่อมาในปี พ.ศ.2514 สนั่น เมืองวงษ์⁵⁴ ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจสภาพของครูพี่เลี้ยง และสำรวจปัญหาและทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอน โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา 21 แห่ง ที่รับผิดชอบฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

⁵⁴สนั่น เมืองวงษ์, "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอนจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513", ปรวิญญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514, 103 หน้า.

1. เกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์ที่เลี้ยงครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นหญิง ครูที่เลี้ยงจำนวนมากที่สุดมีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี และทำหน้าที่ครูที่เลี้ยงเป็นเวลา 3 - 5 ปี และจำนวนมากที่สุดทำงานร่วมกับนิสิตสัปดาห์ละ 6 - 10 ชั่วโมง

* 2. เกี่ยวกับปัญหาครูที่เลี้ยงประสบในการปฏิบัติงานร่วมกับนิสิตฝึกสอน ครูที่เลี้ยงพบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดคือไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ ปัญหาในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน เป็นปัญหาที่ครูที่เลี้ยงมีความคิดเห็นและประสบปัญหาแตกต่างกันมากที่สุด และครูที่เลี้ยงเพศหญิงประสบปัญหาในการนิเทศการฝึกสอนมากกว่าครูที่เลี้ยงชาย

3. เกี่ยวกับความคิดเห็นที่ครูที่เลี้ยงมีต่อบุคลิกภาพและการปฏิบัติงานของนิสิตฝึกสอน ครูที่เลี้ยงเห็นว่าบุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ควรแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพด้านการแต่งกายให้ดูภาพเรียบร้อย ฝึกฝนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และครูที่เลี้ยงเห็นว่านิสิตฝึกสอนมีความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างดี

* 4. ข้อเสนอแนะและความต้องการ ของครูที่เลี้ยงเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการฝึกสอน

4.1 ทางค่านิสิตฝึกสอน ก่อนออกฝึกสอนนิสิตควรได้ศึกษาหลักสูตร เตรียมเนื้อหาวิชา อุปกรณ์ และวิธีสอน

4.2 ทางค่านโรงเรียนฝึกสอน ต้องการให้มีความร่วมมือกันระหว่างนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศจากวิทยาลัย และครูที่เลี้ยงให้มากกว่าที่เป็นอยู่

นอกจากนี้ครูที่เลี้ยงต้องการให้ทางวิทยาลัยให้แนวปฏิบัติ และเกณฑ์ในการตัดสินใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของนิสิตแก่ครูที่เลี้ยง

4.3 ทางค่านวิทยาลัยวิชาการศึกษา อาจารย์ที่เลี้ยงให้ข้อเสนอแนะว่า อาจารย์นิเทศควรไปดูการสอนให้บ่อยกว่าที่เป็นอยู่ อาจารย์นิเทศบางคนเข้มงวดเกินไปจนเป็นการจับผิดแก่นิสิต ทำให้นิสิตเป็นกังวล ทำงานไม่เต็มที่เท่าที่ควร และควรมีการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานโครงการฝึกสอนอยู่เสมอ ๆ

ในปี พ.ศ.2514 (ค.ศ.1971) นิโคลสัน (Nicholson) ⁵⁵ ได้ทำการวิจัยเพื่อจำแนกพฤติกรรมเฉพาะอย่างของอาจารย์ที่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 กลุ่ม ซึ่งเห็นว่าพฤติกรรมนั้นช่วยเหลือหรือขัดขวางต่อความสำเร็จในการฝึกสอน ผลของการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาทบทวนถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ ได้เสนอแนะถึงความเป็นไปได้ในบทบาทของอาจารย์ที่เลี้ยง อาจจะมีผลสำคัญมากเกินกว่าที่จะมอบความไว้วางใจให้แก่บุคคลใดแต่เพียงผู้เดียว เพราะอาจารย์ที่เลี้ยงควรจะมีคุณภาพดี และพฤติกรรมที่ควรจะถูกนับควรมีจำนวนมาก และกว้างขวางเกินไปกว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
2. เหตุการณ์ที่วิเคราะห์ได้จากการศึกษานี้เพียงพอที่จะสร้างเกณฑ์เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของอาจารย์ที่เลี้ยง
3. จากรายงานของนิสิตฝึกสอนพบว่า นิสิตฝึกสอนมีความรู้สึกค่อนข้างรุนแรงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่รายงาน และมีพฤติกรรมจำนวนมากของอาจารย์ที่เลี้ยงที่นิสิตฝึกสอนรู้สึกว่าจะมีความสำคัญต่อผลสำเร็จหรือความล้มเหลวในการฝึกสอนของตน

ในปี พ.ศ.2514 สมหมาย กระจ่างลิขิต ⁵⁶ ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ทั้งก่อนและหลังการฝึกสอน โดยส่งแบบสอบถามให้แก่นิสิตฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513 ที่สอนในโรงเรียนต่าง ๆ 21 โรงเรียน เป็นจำนวน 191 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นิสิตชายที่สอน 11 ชั่วโมงขึ้นไป มีเจตคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาพัฒนาการดีกว่า นิสิตชายที่สอน 10 ชั่วโมงลงมา

⁵⁵ Clair Medhope Nicholson, "A critical incident study of the behavior of classroom supervisors of secondary student teachers in conventional and special teacher education programs", Dissertation Abstracts Vol.32, No.11 (May, 1972), p. 6275 - A.

⁵⁶ สมหมาย กระจ่างลิขิต, "เปรียบเทียบเจตคติก่อนและหลังการฝึกสอนของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2513", ปรินญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514, 54 หน้า.

2. นิสิตชายเกรดเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไป มีเจตนคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาการ เรียนรู้ ต่ำกว่านิสิตชายเกรดเฉลี่ย 2.09 ลงมา
3. นิสิตหญิงเกรดเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไป มีเจตนคติต่อจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนต่ำกว่านิสิตหญิงเกรดเฉลี่ย 2.10 - 2.49
4. นิสิตชายเกรดเฉลี่ย 2.09 ลงมา ก่อนการฝึกสอนมีเจตนคติต่อความรับผิดชอบต่อการสอนต่ำกว่าหลังจากการฝึกสอน
5. นิสิตหญิงเกรดเฉลี่ย 2.10 - 2.49 หลังจากการฝึกสอนมีเจตนคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาการ เรียนรู้ต่ำกว่าก่อนการฝึกสอน
6. โดยส่วนใหญ่แล้ว เจตนคติต่อการฝึกสอนของนิสิตก่อนและหลังการฝึกสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในปี พ.ศ.2515 (ค.ศ.1972) ฟังก์เฮาเซอร์ (Funkhouser)⁵⁷ ได้ทำการวิจัยเพื่อจำแนกบทบาทของนิสิตฝึกสอนตามคณาจารย์เห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน นิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกนักเรียนฝึกหัดครูในสาขาวิชาเอกสังคมศึกษา 18 คน ของวิทยาลัยมิสซูรี มาทดลองทำการฝึกสอนในระยะเวลา 8 สัปดาห์ และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 487 คน ผู้ปกครอง 56 คน คณะกรรมการโรงเรียน 23 คน อาจารย์พี่เลี้ยง 18 คน อาจารย์ฝ่ายบริหาร 17 คน และอาจารย์นิเทศก์ 8 คน ผลของการวิจัยครั้งนี้พอจะสรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนยอมรับว่านิสิตฝึกสอนมีความรับผิดชอบต่อการสอน.
2. มีความคิดเห็นขัดแย้งระหว่างกลุ่มเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านความรู้ของนิสิตฝึกสอนในด้านการสอน

⁵⁷ Charles Wayne Funkhouser, "The role of secondary student teacher as perceived by pupils, parents, school board members, student teachers, cooperating teachers, administrators and college supervisors", Dissertation Abstracts Vol.34, No.1 (July, 1973), p. 200 - A.

3. นิสิตฝึกสอนทำให้นักเรียนเกิดความไขว้เขวในเรื่องระเบียบวินัย ทั้งนี้เนื่องมาจากการปฏิบัติของอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอนขัดแย้งกัน

4. นิสิตฝึกสอนสามารถปรับตัวให้เข้ากับนิสิตฝึกสอนด้วยกันได้

5. นิสิตฝึกสอนได้รับการปฏิบัติจากนักเรียนเท่าเทียมกับอาจารย์ที่เลี้ยงและสมาชิกอื่น ๆ ของโรงเรียน

6. นิสิตฝึกสอนควรจะมีอิสระในการเลือกวิธีสอน การทดลองใช้ นวัตกรรมสมัยใหม่ด้วยตนเอง และการให้คะแนนในวิชาที่รับมาทำการสอน

7. นิสิตฝึกสอนได้ใจแรงจูงใจเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีแก่นักเรียน

8. นิสิตฝึกสอนมีทักษะในการเป็นผู้นำเพื่อการอภิปรายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ต่อมาในปี พ.ศ.2516 (ค.ศ.1973) วอนท์ (Vaughn)⁵⁸ ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจเกณฑ์ที่ใช้ในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ 8 แห่ง รัฐเคนตักกี ในการเลือกอาจารย์ที่เลี้ยง โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการของโครงการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ ประธานสมาคมการศึกษาในท้องถิ่น และครูใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการฝึกสอน จากการวิจัยครั้งนี้พอจะสรุปผลได้ว่า อาจารย์ที่เลี้ยงได้รับการคัดเลือกมาจากเกณฑ์ที่พบในมาตรฐานของหน้าที่สำหรับการนิเทศ นิสิตฝึกสอน แต่อย่างไรก็ตามเกณฑ์ดังกล่าวนี้มีขอบเขตจำกัดและเป็นปัญหา จุดมุ่งหมายและนโยบายของโครงการฝึกสอนที่ได้มาจากมหาวิทยาลัย และจากโรงเรียนมัธยมไม่มีอะไรที่จะคล้ายคลึงกัน ในการฝึกอาจารย์ที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกสอน ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการประชุมพิเศษ มากกว่าการพัฒนาการเกี่ยวกับทักษะในการนิเทศ และผลจากการตอบแบบสอบถามทำให้ทราบว่าประธานสมาคมการศึกษาในท้องถิ่นและครูใหญ่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเห็นพ้องต้องกันในความคิดเห็นต่าง ๆ มากที่สุด

⁵⁸Thomas Warren Vaughn, "An examination of criteria developed for selecting secondary school cooperating teachers based on the perceptions of directors of student teaching, college supervisors, presidents of local education associations, and secondary school principals", Dissertation Abstracts Vol.34, No.8 (February, 1974), pp. 4587 - 4588 - A.

ในปี พ.ศ.2516 บุปผา อานันท์สิทธิ์⁵⁹ ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความรู้สึกรู้สึกของนิสิตที่มีต่อการฝึกสอน และเปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อการฝึกสอนของนิสิตที่ยังไม่ได้ฝึกสอนกับนิสิตที่ผ่านการฝึกสอนมาแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ได้แก่นิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน ปีการศึกษา 2516 ทำการฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 192 คน และ ยังไม่ได้ฝึกสอน 240 คน ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

1. นิสิตที่ออกฝึกสอนแล้วมีทัศนคติต่อการฝึกสอนดีกว่านิสิตที่ยังไม่ได้ฝึกสอน และนิสิตที่ออกฝึกสอนแล้วมีทัศนคติต่อการฝึกสอนในทางบวก แต่ไม่สูงนัก ส่วนนิสิตที่ยังไม่ได้ฝึกสอนมีทัศนคติต่อการฝึกสอนแบบเป็นกลาง

2. นิสิตหญิงมีทัศนคติต่อการฝึกสอนดีกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตชาย นิสิตหญิง และนิสิตกลุ่มรวมทั้ง 3 กลุ่ม ต่างมีทัศนคติต่อการฝึกสอนอย่างเป็นกลางค่อนข้างทางบวก

3. นิสิตที่ฝึกสอนในโรงเรียนสหศึกษากับนิสิตที่ฝึกสอนในโรงเรียนที่แยกนักเรียนชายและหญิง มีทัศนคติต่อการฝึกสอนไม่แตกต่างกัน และนิสิตทั้ง 3 กลุ่ม มีทัศนคติต่อการฝึกสอนเป็นไปทางบวก แต่ไม่สูงนัก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ควรได้ศึกษาโดยทดลองดูว่า โครงการฝึกสอนอย่างไรช่วยให้นิสิตมีทัศนคติต่อการฝึกสอน
2. ควรหาองค์ประกอบของทัศนคติต่อการสอน
3. ควรหาวิธีปลูกฝังนิสิตใหม่ทัศนคติต่อการสอน โดยการปรับปรุงการเรียนการสอน และวางโครงการฝึกสอนใหม่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

⁵⁹ บุปผา อานันท์สิทธิ์, "การศึกษาทัศนคติต่อการฝึกสอนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน", ศรีนครินทร์สาร ปีที่ 1 ฉบับปฐมฤกษ์ (มิถุนายน - กันยายน, 2517), หน้า 26 - 36.

* ในปีการศึกษา 2517 ภาควิชาฝึกสอนและฝึกงาน⁶⁰ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้ริเริ่มทดลองโครงการส่งนิสิตออกฝึกสอนทั่วประเทศ เพื่อสนองความต้องการการขาดแคลนครูในชนบทและเพื่อมุ่งใจให้นิสิตกลับไปสอนในภูมิลำเนาเดิมของตน และเนื่องจากทางมหาวิทยาลัยมีงบประมาณจำกัด ไม่สามารถจะส่งอาจารย์นิเทศก์ไปประจำโรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงได้มอบอำนาจการประเมินผลให้ทางโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เมื่อการฝึกสอนสิ้นสุดลง ทางภาควิชาฝึกสอนและฝึกงานได้ทำการประเมินผลโครงการฝึกสอนทั่วประเทศ โดยจัดทำแบบสอบถามขึ้น 3 ประเภท เพื่อส่งไปให้แก่อาจารย์ใหญ่ อาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกสอน ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของอาจารย์ใหญ่ และอาจารย์พี่เลี้ยงใน坎้นปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการของมหาวิทยาลัยพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ทางมหาวิทยาลัยควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยงว่าต้องทำอะไรบ้าง เช่น ต้องสังเกตการสอนสัปดาห์ละกี่ครั้ง หรือต้องสอบสวน
2. ควรจัดนิสิตกระจายวิชาเอกกันไปหลาย ๆ วิชา ตามที่โรงเรียนต้องการ เพื่อสะดวกในการจัดชั่วโมงให้นิสิต
3. การติดต่อกันระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยมีน้อยไป มีเฉพาะทางจดหมายเท่านั้น เพราะไม่มีอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัย
4. ควรส่งแบบฟอร์มการประเมินผลให้ทางโรงเรียนล่วงหน้า และการที่ให้โรงเรียนประเมินผลครั้งเดียว ทำให้แก้ไขไม่เพียงพอ
5. มหาวิทยาลัยติดตามนิสิตฝึกสอนที่ส่งมาแล้วน้อยไป ปล่อยให้ผู้อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของโรงเรียนทั้งหมด
6. อาจารย์พี่เลี้ยงมีความพร้อมน้อย รู้สึกว่าไม่กล้าติและแนะนำนิสิต และนิสิตไม่ค่อยยอมรับคำแนะนำ

⁶⁰ ภาควิชาฝึกสอนและฝึกงาน, "การฝึกสอนทั่วประเทศ", วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มกราคม, 2518), หน้า 9 - 15.

7. ควรเชิญครูในโรงเรียนที่จะส่งนิสิตไปฝึกสอนมาประชุมรวมกันที่มหาวิทยาลัย เพื่อทรวบนโยบายและแนวปฏิบัติ

8. ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะส่งนิสิตไปควรสำรวจความต้องการของแต่ละโรงเรียนถึงสาขาวิชาเอก และจำนวนนิสิต

9. ทางมหาวิทยาลัยควรจัดทำคู่มือนิเทศการสอนแจกให้แก่อาจารย์พี่เลี้ยงด้วย

10. ทางโรงเรียนต้องการอาจารย์นิเทศจากมหาวิทยาลัยเพื่อติดต่อบริการประสานงานหรือไปเยี่ยมและเสนอแนะต่ออาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 - 3 ครั้ง

11. มหาวิทยาลัยควรมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวนิสิตและแจ้งให้โรงเรียนทราบมากกว่านี้ เช่น ความถนัดพิเศษ

12. มหาวิทยาลัยควรแจ้งให้นิสิตที่จะไปฝึกสอนในโรงเรียน คมส. ตระหนักในเรื่องหลักสูตร การเตรียมการสอนหนักและการมีกิจกรรมมาก

สรุป

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าการฝึกสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด หรือกล่าวว่าเป็นหัวใจของการผลิตครูทุกระดับ เพราะผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูนั้นนอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชาการ เป็นอย่างดีแล้ว ยังจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีท่าที และทัศนคติที่เหมาะสมกับการเป็นครู ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการฝึกฝนอบรมเท่านั้น มิได้เกิดขึ้นมาเอง และในการดำเนินการฝึกสอนเพื่อให้นักเรียนฝึกหัดครูได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริงนั้น จะต้องจัดวางโครงการดำเนินการฝึกสอนให้มีความเหมาะสม คือจะต้องวางจุดประสงค์ของการฝึกสอนให้แน่ชัด มีการวางแผนงานนิเทศการฝึกสอนที่เหมาะสม กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนให้แน่ชัด และเตรียมนิสิตฝึกสอนให้พร้อมก่อนที่จะออกไปทำการฝึกสอน

ในการดำเนินงานโครงการฝึกสอนนั้น อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ติดต่อกับโรงเรียนฝึกสอน นิเทศการฝึกสอน และทำงานร่วมกับอาจารย์ที่เลี้ยง และบุคคลอื่น ๆ และเนื่องจากอาจารย์นิเทศก์ต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายดังกล่าวข้างต้น จึงอาจจะประสบปัญหาและความยุ่งยากในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นได้แก่ ปัญหาที่เนื่องมาจากการดำเนินงานโครงการฝึกสอน ปัญหาเกี่ยวกับตัวนิเทศฝึกสอน ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโรงเรียนฝึกสอน ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ที่เลี้ยง และ ปัญหาที่เนื่องมาจากการวัดและประเมินผลการฝึกสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย